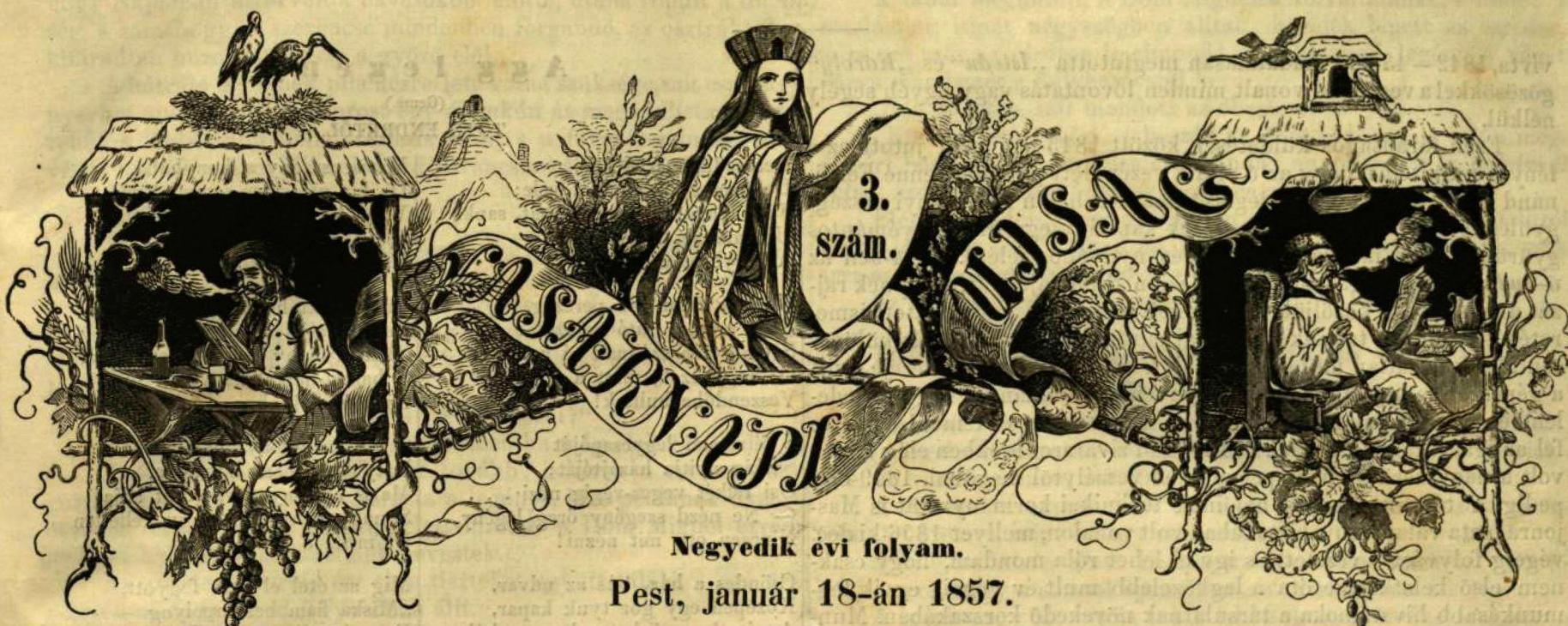

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. postai úton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt csupán csak 3 ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Masjon J. A.

Azon férfiú, kinek arczképét mai számunk közli, nem bir magyar hangzású névvel, nem is ez ország szülötte, s mégis annyi érdeme van kedves hazánk fejlődése, különösen az ipar és közlekedési eszközök emelkedése körül, a minél többet hazánkat legforróbban szerető fiaitól is alig kívánhatnánk. Azon jeles férfiak közé tartozik, kiket a halhatatlan gróf Széchenyi István lánglelke ismert fel s szemelt ki számunkra, kiket ő vezetett közénk, hogy tudományuk s tapasztalásaikkal, velünk testvériesen egyesülve segítsenek nálunk az idő mulasztásait pótolni.

Világosan tanusítják ezt életrajzának következő adatai.

Masjon J. A. 1817-ik évi febr. 7-én született Dordrechtben, Hollandban, s mint olyan ifju, kit a szülői akarat tenge-részsze szánt, már ifjusága legelső éveit atyja vitorlásain tölvén a hajósinasságon kezdé pályafutását, s odáig vitte szorgalmával, hogy 19 éves korában hollandi hajóskapitány oklevelet nyert. Atyja halála után, melly a családban lényeges változásokat idézett elő, a gőzhajózáshoz fordult, s csakhamar az akkoriban híres németalföldi gőzhajótársaságnál szegődött kapitánynya. Ezen társulat szolgáltatában azonnal nagy gondot fordított az ifju tengerész a gépgyártásra és hajóépítészetre, a mi-ben tágas mezeje volt magát gyakorolni, a társulat tynoordi nagyszerű gyárában, Rotterdám közelében.

Régi példabeszéd az, hogy ritka ember kerül ki sorsát, mellyet kiki nagy mértékben kovácsol saját kezeivel. A fiatal Masjon olly előszeretettel és vasszorgalom-mal üzte a két említett szak tanulmányozását, hogy gróf Széchenyi István figyelmeztetése s pártfogása következtében, 1837-ben meghívást kapott az akkoriban még bölcsejében ringatózó Dunagőz-

hajózási társulathoz, s Masjon saját nyilatkozata szerint rendkívül erős ösztönül szolgált neki kitűzött ösvényén a nagy hazafi pártfogása és figyelme mind arra, hogy napról napra haladjon választott pályáján, mind arra hogy illyen nevezetes férfiú hazájának lehető legtöbb hasznos szolgálatot tegyen.

Legelső szolgálattétele Masjonnak az volt Magyarországon mihelyt megérkezett új állomására 1838. elején, hogy ő vezényelte, a híres árvizkor „Nádor” gőzöst, melly a két város közötti menekülő közlekedésre volt kirendelve, s első életveszélyes szolgálatában néhány ezer pesti lakost szállított az árvizbe merült ifju városból és Buda biztosabb hajlékaiba.

Mielőtt ezen szolgálattételre hivatalos parancs érkezett a megdicsőült József nádortól, már nagy szorgalommal működött az ifju kapitány alárendeltjeivel s hivataltársaival az ó-budai utczákon, a honnan sok lakost, főkép izraelitákat szállítottak csónakokon Kis-Mariaczelre, melly felebaráti cselekedetökért a veszély multával hálaimát tartottak a megmentettek zsinagógájokban.

1838-ban a Bécs és Lincz közötti ujonnan nyitott vonalt bizta az igazgatóság ifju kapitányunkra, a hol sok mindenféle akadálylyal kelle ugyan megküzdnie, de mint ügyes, éles eszű és napról napra gyarapodott tanulmányu férfiú, néhány évi munkás utánlátása által odavitte a dolgot, hogy azon utat, mellyre kezdetben 60 óra kellett, most 16 óra alatt meg lehet tenni, sőt ha

elkészülnek az általa tervezett hajók, 12 óra is elég lesz annak megfutasára. 1840-ben az első vashajó építéssel bizá meg Masjont a társulat igazgatósága, a minő hajója jelenleg mintegy 5—600 van. 1841-ben azzal bizta meg e jeles férfiut a társulat, hogy vizsgálná meg a Vaskapun át vezető vonalat, s a mi eddig lehetlen volt, ő ki-

Masjon J. A.

vívta, 1842—43-ban diadalmasan megfutotta „István” és „Károly” gőzösökkel a veszélyes vonalt minden lövönnyel vagy egyéb segély nélkül.

Ezen fáradságos küldetések között 1843-ban neki jutott az a fényes kitüntetés, hogy az ő általa vezényelt gőzösön tenné Ferdinánd csász. kir. ő Felsége legelső utazását hajón a pozsonyi országgyűlésre, mely alkalommal a derék kapitány egy drága gyémántos gyűrűt nyert a magas megelégedés nyilvános jeléül. 1844-ben az ő-budai hajógyár igazgatója lett Masjon. Ezen hajógyár, melynek rajzát a tulsó lapon közöljük, s melynek részletes, szakavatott ismeretét későbbre tartjuk fenn, mai európai hírvirágzását különösen M. fáradhatlan munkásságának köszönheti. Itt tág mezeje nyílt a gépészet és hajóépítészet két kedvenc tudományát nagy terjedelemben gyakorolni és alkalmazni, s nem csekély érdeméül jegyezte fel az igazgatóság, hogy az 1848—49-i zivataros időkben elég ügyes volt a nagyszerű gyártelepet minden veszélytől megóvni. 1849-ben pedig a társulat összes hajóinak technikai kormányzatát is Masjonra bízta valamennyi birtokában volt vonalon, melyet 1856-ki dec. végeig folyvást ő vezetett, s így el lehet róla mondani, hogy csaknem első keletkezése óta a legközelebbi múlt év végéig egyik legmunkásabb hivatalnok a társulatnak növekedő korszakában. Munkásságáról s főnöki ügyességéről elég azt megemlítenünk, hogy ő alatta 70 gőzös mintegy 10,000 lóerővel 300 vasalju hajó mind-egyik 5000 mázsa teherképeséssel s 25 sertésszállító készült, a gyári személyzet létszáma pedig 400-ról 2700-ra hágott. A gyors közlekedési vonalak is többnyire mind neki köszönhetők. — Mig terhes hivatalain fokonként főlebb lépdelt, gyakran tön tanulmányi utazásokat Német-, Francia-, Angolországba, sőt az Egyesült Észak-amerikai államokba is. Ő szerzett a hajógyár számára temérdek segédgépet, ő állita fel egy teljes gépműhelyt, öntödét, gőzhámort, fűrészt és gyalugépeket, fa-száritó készüléket stb. Ha a hajógyár az általa vetett alapon tovább fejlődik, akkor 10 év múlva a világ legtekélyesebb ilyenmű telepei közé fog tartozni. Az ő ajánlatára hozattak be az utolsó négy évben a csavargőzösök (Propeller), melyek az áru- s termékszállításra nézve egészen új változást idéztek elő.

A lefolyt év végével Masjon megszűnt a gőzhajótársulat igazgatója lenni.

Az elválás az ügyvitelre vonatkozó lényeges véleménykülönbség miatt történt, azonban mind a két részről kölcsönös tisztelettel s teljes méltánylással. A társulat ezentul is igénybe veszi 19 évig ritka jelességű hivatalnokának tanácsait, főkép a hajóépítés körül, mely neki köszöni mostani virágzó állapotát.

A gőzhajótársulat szolgálatán kívül más téren is használt Masjon terjedelmes és alapos tudományával hazában, így például az újonnan keletkezett pesti fűrészt és gyaluló gyárnak ő az alapítója.

Jelenleg Masjon a m. ker. minisztérium megbízásából a Tiszaszabályozást vezeti. Tehát olly téren áll, a hol nagy mértékben kiterjeszkeskedhetik lángesze, s gyakorlati munkássága. S valóban nagy örömmel fogadta az ő kineveztetését, nemesak a közvetlenül érdekelt Tisza vidék, hanem széles e hazában minden ember, a ki ezen óriás vállalat országos fontosságát képes felfogni és méltányolni.

Egyéni jellemzésére sok szépet lehetne mondani ezen sok érdemű derék fogadott testvérünknek. Mindenek előtt azt jegyezzük fel róla, hogy másodházát forróan szereti, nemes örömet érez annak előmenetelén s egyik fő büszkesége maig is azon rokonszeny, melylyel nagy Széchenyink iránta mind végig viseltetett. A hol magyarral jót tehet, azt soha sem mulasztja el cselekedni, s lehetőleg szeret hazánkfiainak kenyeret juttatni. Különös gyönyörűségét leli abban, ha egy-egy derék kapitányról elmondhatja, hogy ez még ekkor meg ekkor a hajót mosta, vitorlákat téregette, vagy ollyan ügyes gépészre mutathat, a ki még néhány év előtt az ő-budai gyártelepen a fuvót huzta.

Gyermekeit is úgy növeli Masjon, hogy azon hazának, mely őt olly szívesen fogadta, a hol földi boldogságát előmenetelét találta, méltó szülöttei, hű polgárai legyenek annak idejében. Egész életét pedig, de kivált a hazánkban megfutott pályáját nagyon alkalmasnak tartjuk arra, hogy követendő példának ajánljuk ifjainknak, a kiket Isten kitűnő tehetségekkel, nemes hajlammal, erős akarattal és munkaszeretettel megáldott. Más részről pedig ohajtunk, hogy a külföld, mely folytonos bevándorlásokkal szaporítja sorainkat, több illy tevékeny, ismeretdús és jellemerős fiait ültesse át hazánk hálás földébe.

Ds.

A g g l e g é n y.

(Genre.)

TÓTH ENDRÉTŐL.

Deresedik már a feje,
De nem sokat gondol vele;
Fakó papucs, kopott kabát, sapka . .
Unalmában, a szobában
A legyeket csapja.

Kormos falon óra perczeg,
Elejt minden futó perczet . . .
S emlékébe szállnak rá a multak —
Ó, hogy ezek, mint a legyek,
Veszendőbe hulltak!

S félreteszí légyecsapóját
Sarkig nyitja házajtóját;
Ősi telkét veges-végig nézi . . .
— Ne nézd szegény öreg legény,
Nincsen ott, mit nézni!

Csöndes a ház, bús az udvar,
Közepén egy gör tyuk kapar,
A pitarban görbe malacz turkál
S vetemedett orja felett
Sánta szajkó ugrál.

Maris asszony a konyhába,
De biz ott sincs semmi láрма;
Vágó kése koppan néha-néha,
Vagy az étel susterével
Valamelly fazékba.

Eresz alatt hosszú ingben,
Csepű hajjal szennyes színben,
„Miska fiam” kis verebet kínozt,
S halkal-halkal nagyokat nyal
Ajakán, a kínhoz . . .

S jön az alkony; hamvas szárnya
Fátyolt lebbent udvarára.
Maris asszony a vacsorát adja,
S nagy kénytelen, nagy kelletlen
Úl mellé a gazda.

Mig az étel el nem fogyott,
„Miska fiam” besompolyog — —
Farevét vág az ajtófélfából . . .
És bedugja setét zugba :
— Ni-ni, hogy világol . . .

Jó, hogy jobban nem világol!

Mig Miskának ad a tálból,

Nem világlik föl a gyermek képe . . .

És nem látja a mi bántja :

Saját szegyenképe.

A Dom Miguelezred hajdan és most.

VAS GEREBENTŐL.

Hadd mondok el ezt a történetet, mely nekem olly jó ízűn esik, mint az a jó falat, mit az ember szeretnében utóljára hagy, és szintén lassan rága, hogy el ne fogyjon mindjárt.

Ne bántátok azt a vén katonát, ki a dicsőségről olly szívesen beszél, hisz én magam is kétszer mondanám el itt egy folytában, ha azt nem gondolnák, hogy az áráért teszem.

Ott ül a padvégen, lábszárain megviselt kék nadrág, fölöltőnek egy megvedlett katonaköponyeg, s mégis olly kínálva issza a bort, mintha otthon ezer akóst ütne csapra egyetlenegy kortyért, pedig a szegénység kísérté hazáig s a dicsőség, melyből apránként beszél el valamit, hogy a gyarló népség legalább hírből tudjon valamit arról, mit ő ágyuszó közt olly közelről látott.

Hiszi a népség a beszédet, s midőn épen elcsöndesednék a beszéd, egy kemény képű legény a kályharácsról azt is akarta tudni, hogy a dicsőségen és komiszkenyeren kívül hallotta ám hírét egyébrek is, még pedig igen gyanusan kérdi :

„Igaz-e, katonabátyám, hogy még ötvenet is vágnak a katonára?”

„Ahhoz is ember kell öcsém!” Mondja az obsitos meghuzván bajuszát annyi önerzettel, mennyiből tán azt is kitalálhatná az ember, hogy ő is kiállta az ötvenet, s még sem halt meg bele.

„De sok ám az az ötven?” Fohászodik az előbbi.

„Hát még a száz! — mondja rá a vén obsitos, — annak az ötven még csak fele utja!”

A fiu nagyot fohászodva jött le a kályharácsról, hova dicsőséget hallani mászott föl; hanem a száz botra úgy elment minden kedve, hogy már haza indulna busulni a katonafogdosás előtt, ha csak a vén katona ujra hozzá nem fogna a beszélgetéshez.

„Hát mikor az óbesterünk aludt!” Mondja fontos képpel a katona, egyszerre elnémitván a kocsmái döngést, valamint a mi legényünk is megállt, hogy ezt az egy történetet még megvárja, pedig a száz bot ugyancsak nógatta hazafelé.

„Micsoda ember az az óbester?” kérdi a legény az elbeszélőt, ki nagyon megbotránkozott azon, hogy még az óbester sem ösmerek, azért a fiunak eszéhez akarván mérni a feleletét, azt mondja :

„Az csak ollyan ur a katonák közt, hogy az parancsolja az ötvenet is, meg a százat is.”

Elég ebből ennyi, — a fiu nem kérdezkedik tovább, megállt a kályharácsnál, hova a hallgatók tolokodtak, s várva várták, hogyan aludt az óbester.

Itt azonban kiveszszük a szót az obsitos szájából, s elmondjuk,

hogy Napoleon áttörvén a havasokon, előtte, utána röpült a dicsőség, s minthogy a szerencse mindenben forgandó, az osztráktábor kifáradtan huzódott vissza a győző elöl.

A hátráló seregnek pihenésre lett volna szüksége, mit csak úgy nyerhet meg, ha egy szorost egy éjszakán át megvédelhetnek, erre tehát a legbátrabb vállalkozhatik csak, s a fővezér minden tétovázás nélkül a Dom Miguel ezred parancsnokához fordul.

„Látja ön e szorost?”

„Igen!” válaszol az ezredes.

„Ennek reggelig védve kell lenni, vagy mind az ellenség kezére kerülünk.”

„Ugy van!” mondja megint az ezredes.

„Magára vállalja ön a szorosnak megvédését?”

„Napköltekor még ott leszünk,” mondja az ezredes, föltétlenül, hogy marad az emberszámból élő.

„S miként véli azt ezredes ur teljesíthetni?”

„Reggelig adós maradok a felelettel, ha még élek.”

A fővezér nem kérdezkedik tovább, ismerte a rettentő szigorú embert, ki otthon megsíratta a legényt, kire példának okáért ötvenet vágatott, de csak így lett híressé a Dom Miguel ezred, melyet hajdan Duka-ezrednek neveztek.

Az ezredes sátoráig ért el, a tiszteket együtt találá, s egy óra negyed alatt az ezred fegyverben állt.

Az ezredes minden zászlóaljat négyszögbe állítván, egész komolysággal mondja:

„Negyednapja nem hajtám le fejemet; mert míg az ezrednek egyik fele nyugodott, én az ébrenlevőkkel voltam, ma egész éjszakán át alunni akarok, az ezrednek fele éjfél előtt, a másik fele éjfél után a hegynyílásban leend; s ha az ellenség azon betör, s engem fölébreszt, eltöröm ezt a kardot, melylyel a Duka-ezredet vezénylém, s kard nélkül sétálok ez ellenségnek szem közt.”

Ezt már az obsitos is elmondá a hallgatónak, s a mi legényünk már megint a kályharácson ül, olly szomjan hallgatja a dicsőséget, hogy ötven botért el nem menne haza.

„Hát aztán, bátyám?” kérdi az obsitost.

„Aztán kiálltunk a nyílásba.”

„Alhattak éjszakának idején?”

„Nem lehetett, öcsém, mert volt elég agyonverni való; hisz alig zajgattunk el egy csapatot, már nyomában termett a másik, aztán csak nem eresztettük az óbester urra, hogy álmából fölverje.”

Igy beszélt az obsitos, megállván egy korty borra, míg a többi szuszogni is alig mert, mi pedig mondjuk el azt, a mit az obsitos azért nem mond el, mert nem tudja.

Jött a vezér éjfél után, hogy az ezredessel találkozzék, s minthogy az örök a sátorhoz utasíták, be akart menni.

„Nem lehet!” mondja az ör, utját állván a fővezérnek.

„Nekem nem lehet?”

„Senkinek!” mondja az ör elszántan, tudva, kivel beszél; de neki meg van parancsolva; tehát nem lehet.

„Dolgozik az ezredes?” kérdi boszúsán a fővezér.

„Alszik!” válaszol az ör.

„S meddig fog alunni?”

„Nap költeig,” válaszol az ör, — „ez a parancsolat!” — Egyszermind elmondá mindazt, mit az ezredes a zászlóaljoknak mondott.

A fővezér nyugodtan fordult meg, s elment a főhadiszállásra, alig várván a reggelt, midőn az ezredes jelentéstétel végett megérkezik.

„Reggelre,” mondja az obsitos, háromszáz pajtásunk feküdt halva, de az a háromszáz alig látszott ki a sok holt ellenség közül.

„Hát az óbester?” kérdi a legény.

„Reggelig alhatott,” mondja az elbeszélő az áhítatos hívőknek, s ha tudta volna, még azt is elmondta volna, hogy az ezredes napkeltekor a fővezérnél volt jelenteni, hogy a szoros reggelig védve volt.

„Uram,” mondja az ezredes tudva, hogy a fővezér is ott volt a sátornál; de nem eresztették be; — én jól hallám, midőn ön sátorom előtt volt; de katonáimnak meghagyám, hogy *alunni* akarok, tehát sem ellenség, sem jó barátunk hozzám közelíteni nem szabad.”

„Mindent tudok,” mondja a fővezér, kezét szorítván az ezredessel, — „egyszermind üdvözlöm azon ezredet, mely így viseli magát.”

A tábor megindult, a Dom Miguelek fölváltatának, s midőn a zászlóaljak ismét négyszögben álltak, közéjük lépett az ezredes, mint azt már az obsitos is elmondá, s a kíváncsi legény a végét várva már ismét a kályharácsonról kérdi:

„Hát, bátyám, mit mondott az óbester?”

„Körülnézett, öcsém, — beszéli az öreg jó izüen, — aztán megdicsért bennünket, s utóljára azt mondá: *ha most nem a Dukánál volna, szeretne beállni hozzánk közlegénynek!*”

Elég volt a jóból ennyi, s midőn a katonákat fogdosni faluról falura jártak a pandurok, a mi legényünk nem futott előlük, csak arra az egyre kérte őket, hogy a Duka ezredbe vigyék.

Ez az ezred a Dom Migueleknek apja.

(Vége követkeik.)

Idősb báró Wesselényi Miklós életéből.

Báró KEMÉNY ZSIGMOND után *).

Wesselényi nyugtalan szelleme, mint a viharadár a szélvész, a nagy izgalmat áhította, mindig lelt foglalkozást, melytől kielégíté, de vendégeit nem annyira.

A viharos élvezetek közt azonban semmi sem okozott kétértelműbb örömet, mint a nagy szekerezések.

A ki e mulatság alatt Wesselényinek kedvence volt, számíthatott arra, hogy a sorssal épen ellenkező viszonyban áll.

A lovak nagy idomítója t. i. a lehetségest és kivihetőt egészen más szempontból vette föl, mint a többi halandók. Nála a székérigazítás több költségbe került, mint a szomszéd uraságoknál, s ha járatlan utakon, hol addig gyalog volt szokás menni, egy kérék eltört s mellékesen egy kar vagy egy láb kificamodott, lett legény az akár az övé akár a másé, nem igen vette tekintetbe.

Legnagyobb öröme volt pedig, ha — miután ő ércz-szívvvel birt — másnak arcán a rejtegetett félelem sáppadásait látta.

Minő vad kéj rezgett át Wesselényi idegein, mihelyt nyugtalan és mesterséggel felizgatott lovaival kétségbeesztő vad pontokra ért, hol azonban fogatainak szabad mozgást engedhetett. Ekkor a lovak közé csapott és szélvészgyorsan vágatott tovább s mindig tovább. Midőn pedig a veszély növekedett, kidobta kezéből a gyepőt. A szilaj négyes villámként rohant a meredek szélére vagy a Szamos mély partjaihoz. Még néhány lépés, még egy mozzanat, s mindennek vége. Csak az Istenkéz segíthete immár. Ekkor Wesselényi éles hangja sivitott át a lódobajon s a vendég kiabálása. Fogatai az ismert jelre rögtön megállottak, az erőködés miatt reszkető térdekkel. A tajték foszlányban omlott rólok, a gazda közönynyel szállott le, megsimogatni tátosait, melyek barátságosan vihogtak, mintha vele egyetértettek volna a bőséges tréfa keresztülvitelében, és a vendég? ... a félájult vendég, még kénytelen volt a jó ötleten mosolygani, de szilárdul eltökélte magában, hogy ha az ég és föld összeszakadna is, ő a házúr kiváló szívességére többé érdemessé nem fog válni.

Az idő felosztásáról és az órák szabályozásáról.

II.

A Nap hát, mint meggyőződhetünk fölöle, a kifejtett értelemben utat tesz a csillagok közt nyugotról keletre, s a zodiacus csillagai ezen utban megannyi állomások, melyeknél fogva a Naphaladását rajtok át szemünkkel kísérhetjük is. De hátra van még vizsgálatunk igen fontos része, t. i. *miképp* teszi meg ezen utját a Nap. Általában a *miképp-tesztés*, vagy más szóval, a *modor* olly lényeges kiegészítője a megtevésnek, olly nélkülözhetlen föltétele a sikerülésnek, hogy annak kimondhatlan fontosságára nem lehet eléggé figyeltetnem minden gondolkozó embert. Olly viszonyban van az a két dolog egymással, mint a *tudás* és *tudomány*. De hogy általánosságokra ne tévedjünk, hadd lássuk, *miképp* teszi meg a Nap az ő másodrendbeli utját.

E végre jelöljünk ki a Nap utjában is állomásokat, szintugy mint a például fölvett utban az I. cikkel közölt rajz szerint. Ez *legcélszerűbben* úgy esik meg, ha a Nap egész körutját felosztjuk a csillagászokkal 1,296,000, olv. egy millió kétszáz kilenczvenhatezer részecskére. Ezek közül egy részecskét ama tudós emberek egy *secundának* neveznek, és szerszámaikkal igen pontosan meg tudnak mérni, ámbár olly picziny, hogy például a Nap átmérője, ugy a mint mi azt innen a földről látjuk, közép kerektségében 960 *secundát* tesz. (Közép számban mondjuk, mivel a Nap távolsága a földtől szüntelen változván, mikor közelebb jár hozzánk, valamivel több, mikor messzebb, némánynyal kevesebb secundát mutat.) Itt már illyen részecskékké mérve tesz a Nap 24 óra eltélése alatt, (vegyük fel a 1856. évet):

Januárius 1. napján déltől 2-dikán délig halad 3671 secundát.
„ 15. „ „ 16. „ „ „ 3667 „ „

*) Magyar szónokok és státuszferiak. Kiadta Csengery Antal. Pest, Heckenast Gusztávnál 1852.

Februárius	1. napján déltől	2-dikán délig halad	3663	secundát.
"	15. "	"	3633	"
Mártius	1. "	"	3608	"
"	15. "	"	3580	"
Aprilis	1. "	"	3547	"
"	15. "	"	3517	"
Május	1. "	"	3489	"
"	15. "	"	3466	"
Junius	1. "	"	3447	"
"	15. "	"	3435	"
Julius	1. "	"	3433	"
"	15. "	"	3433	"
Augustus	1. "	"	3448	"
"	15. "	"	3462	"
September	1. "	"	3490	"
"	15. "	"	3513	"
October	1. "	"	3548	"
"	15. "	"	3574	"
November	1. "	"	3609	"
"	15. "	"	3631	"
December	1. "	"	3654	"
"	15. "	"	3664	"

Ezen számokból világos, hogy a Nap egyenlő időszakok, u. m. 24 óra alatt nem egyenlő utakat tesz, annyira hogy a legkisebb gyorsasága (juliusban) és a legnagyobb között (december végén) 238 secunda a különbség, és e szerint állításom, hogy a Nap olly formán utazik a zodiacusban, mint az I. cikkemben például vett ember, be van bizonyítva.

De mivel a Napnak ezen változó gyorsasága a mindennapi, keletről nyugotnak tartó, utját is meg kell, hogy zavarja, a mint-hogy azt valósággal meg is teszi, abból a következő eredmények és igazságok folynak:

1) Mivelhogy a Nap egyenlő időben nem egyenlő utakat végez, világos az, hogy egyenlő utakat nem végezhet egyenlő időszakok alatt. Nevezetesen egyik déltől a más következőig való körutját, melynek mindig egyenlőnek kell lenni, — mert hiszen az az ég köre, — különböző idők alatt teszi meg és így egyik déltől a másikig különböző mennyiségű idők telnek el. S valóban igazolja ezt a tapasztalás is, mert hogy a szélsőségeket hozzuk fel például, julius elején egyik déltől a másikig 24 óra helyett 23 ó. 59 p. és 53 másodperc telik el; december végén pedig 24 ó. és 9 másodperc, tehát 16 másodpercczel, és a többi ezek közt ingadoznak. — 2) Lehetetlen olly órát készíteni, mely a Nap egyenetlen járását kövesse; mert minden gépnek a tökélye abban áll, hogy járása a lehetőség egyenletes legyen. Az az óra tehát, mely úgy járna, hogy p. o. julius első napján déltől fogva 2-dikán délig épen 24 órát vagy is kétszer tizenkettőt haladjon, azt ha dec. 25-én délből indítanám a 12-től, másnap már 11 óra 59 p. 44 másodperczkor mutatna deket, holott a Nap csak 16 másodperc mulva jutna a déli vonalra.

De lehetséges igen is olly órát készíteni s készítenek is valójában eleget, mely az év bizonyos napján, teszem aprilis 15-én, akkor mutatván 12 órát, esztendő beteltével ugyan csak apr. 15-én délből ismét összetalálkozzék a 12 óra az igazi déllel. Ezen óra mutatója hát szintugy mint a Nap, 365-ször járta meg az egész év alatt a 24 órát; de mivel a Nap hol gyorsabban, hol lassabban járja meg a napi utját, az óra pedig egyforma gyorsasággal, hát hol elébb hol később érkezik a déli állomásra, mint a mutató a 12 órára. A különbség eleinte igen csekély ugyan, de a mai napnak, például, a késéséhez hozzájárul a holnapi, ehez a holnaputáni s így tovább, utoljára meglehetősen nagyra nőhet, a mint valóban nő is többre 16 percznél.

Egészen hasonlít tehát egy tökélyes óra és a Nap összevetett járásuk az első cikkemben fölvetett gép és ember járása módjával. Az óra egyforma, egyenletes járásu, a Nap egyenetlen; tehát a ki órája délet a Napéhoz akarná alkalmazni; azt mindennap kellene igazítani s az által tulajdonképp rontaná, mivel gépies természete ellen kényszerítené járni.

Most már az a kérdés támad, hogy a két időmutató, u. m. a Nap és a mesterséges óra közt, melyikhez tartsuk magunkat, melyikhez szabjuk, kivált nagy pontosságot igénylő foglalkodásainkat, ügyes bajos dolgainkat?

Mert ha két embernek teszem február 15-kén déli 12 óra volna találkozási percül határozva, s az egyik az órájához, a másik a Naphoz tartaná magát, kétségkívül elvétnék egymást, miután azon napon kevés másodperc híján egy fertályóra különbség van az óra-dél és a Nap-dél között.

Ha minden óra tökélyesen jól járna, a feltett kérdésre pillanatnyi této-vázás nélkül kész lenne a felelet. Ugyanis, már maga az a körülmény, hogy az óra rendes, szabatos egyforma járásu, holott a Nap egyenetlen s majdnem szeszélyesnek látszó, elsőséget ad az órának, mint szabályzó sinórmértéknek. Hát ha még ehhez hozzávesszük, hogy az órát minden pillanatban megtekinthetjük, holott a Napot nem mindig látjuk: télben a 24 óra kétharmada, nyárban egyharmada alatt láthatárunkon alól rejlik; nappal gyakran — néha napokig folyvást fellegek borítják. Mikor látjuk is, egész napi utában más pontnak nem vehetjük hasznát csak a déli állomásának, mert az egen nincsen számozott óratábla. Továbbá a délpontot csak úgy lehet kitalálni, ha déli vonalunk van huzva: e pedig, ha tökélyest kívánunk, annyira bajos és kényes munka, hogy kevesebb tudomány és ügyesség kell ma egy zsebóra összeállítására, mint egy jó délvonal huzására. *)

Az óráé lenne tehát az elsőség, s valóban csak annak is adják a közéletben; csak az a bökkenő, hogy az órák legeslegtöbnyire nem járnak tökélyesen; ha egyforma is a járásuk, siet vagy késik, a legrosszabbaknak pedig még nem is egyforma, minek legfőbb oka a hideg és meleg befolyása, melyet csak különös mesterséges szerkezettel lehet semlegesíteni s ezen szerkezettel járó baj és fáradság a készítésben az illy órákat nagyon drágákká teszi. E szerint hát magukat az órákat is, vagy legalább a tőlök nyert adatokat igazítunk kell s itt már most az az újabb kérdés áll elé, hogy *mihez igazítsuk* már őket?

Erre egy tekintetben könnyű a felelet: a csillagok, t. i. az ugynevezett

álló csillagok járásához. A millyen változékony ugyan is a Nap mindennapi körutja s, mint látók, delelése az egen, ép olly változhatlan, szabályos és egyenletes egy álló csillagé; sőt mondhatni, hogy csaknem egyetlen tapasztalható, mondjuk, látható példája az egyenletes, egyforma haladásnak a világon a csillagok ezen körutja. Ha egy csillagot (pl. a gyógyó Syriust), felveszünk, ennek egyik delelésétől a másikig, innen a harmadikig sigy tovább, a legszigorubb pontossággal egyenlő idő telik el, és telt el azóta, a mióta bármilly régi korról csillagászati tudósításaink vannak.

E hát a legbiztosb mód volna, csak hogy itt is a megtevés és a mihéptetés közt egy kis meghasonlás van. Nem mintha a mihéptetés némi rendetlenséggel járna, mint főnebb a Napra nézve fejtettük ki; de járám nehézséggel, még pedig három rendbelivel:

1) Egy az, hogy a csillagok vizsgálatát csak éjjelre kelve vehetjük munkába. Ez ugyan a legkisebb baj, de a közéletre és közhasználatosságra nézve mégis baj.

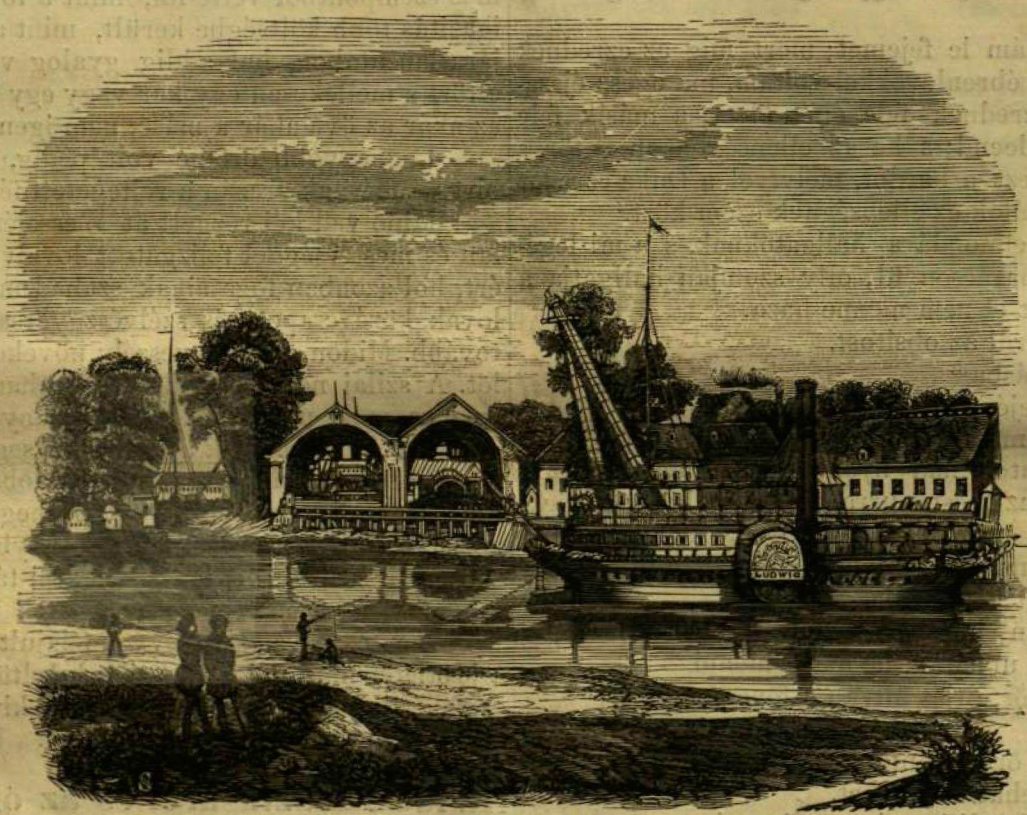
2) Hogy a csillag delelése vizsgálatát mesterséges, és minden ember által sem nem birható, sem nem kezelhető szerszámok által hajthatni végre.

3) A csillag egyik delelésétől a másikig a bevett- és használatban levő idő, vagy is *napidő* szerint nem 24 óra, hanem csak 23'0", 56 p. és 4 másodperc telik el, s ennek következtében, ha óráinkat ahhoz akarnók igazítani, mesterséges számításokat kellene igénybe vennünk.

A csillagászoknál ugyan mindezek mindennapi dolgok, tehát nekik egyik sem baj vagy vesződés; azért is ők valójában a csillagokat használják óráik szabályozására. Könnyű nekik, mivel különben is töbnyire éjjel teszik vizsgálódásaikat, kezökön a sokféle mesterséges drága szerszám, s a számítás mindennapi kenyerök.

Aztán könnyű még a bécsiéknek, pestieknek is, mert egy harangzó a csillagdából jelt ad nekik, mikor igazítsák órájokat délből 12-re! De bajos ám a vidéki embernek, ki ezen segédeszköztől megfosztva, még annak sem sok hasznát veszi, ha történetesen nagy városban levén, ott a helyes időhöz igazíttatja óráját. Mert sokat mondok, ha megengedem, hogy ezer közül egy óra az, melyhez egy éven egyszeri, vagy kétszeri igazítással tökélyesen bizni lehessen. Továbbá, milly könnyen megtörténik a legnagyobb gond mellett is, hogy az ember elfelejti felhuzni az óráját, s akkor minden korábbi igazítás füstbe megy. Végre még azt is tekintetbe kell venni, hogy mikor Pesten pél-

*) Bolognában a közelebbi múlt évszázadban világnevezetességgel gyanánt mutogattak egy délvonalat. Európa nevezetesebb csillagdáiban a délvonalak készítői nevüket is fennhagyták mivökkel.

Ó-budai hajógyár. — (Lásd Masjon életrajzát.)

daül 12 az óra, akkor Pozsonyban, Komáromban, Hatvanban, Gyöngyösön, Debreczenben, Nagyváradon, Kolozsvárt, Sz.-Fehérvárt, Szolnokon, Temesvárt stb. nincs azon pillanatban sem dél, sem 12 óra; hanem hol több, hol kevesebb, a mint a fekvésük van kelet, vagy nyugot felé. Csak azoknak út egyszerre az órájuk, melyek egymástól északra vagy délre azon egy déli vonal alatt fekszenek.

Minden esetre hát nemcsak jó, de *szükséges* is, hogy a vidéki ember maga tudja az időhöz és ennek jeleihez szabva igazítani az óráját.

De mivel az eddigiekben minden biztosnak vélt jelekből kidisputáltam az olvasót, most már nem függesztem továbbra fel várakozását; hanem meg mondom, hogy utóljára is bizony csak a jó Naphoz kell visszatérnünk; csak-hogy meg kell előbb tanulunk annak is az igazítását. E végre megint a csillagászokhoz kell tanácskérdeni mennünk, hanem olly segédeszközökért szőljük meg, melyeknek minden mesterséges készülmények nélkül akárhol is hasznát vehessük. Kezdjük hát elől.

A természet Mindenható Ura a valódi (dologi, realis) teremtetést ugyan

deléhez, mert egy jól járó óra egyszeri igazításra mindenkor találma a 12 órájával, s a nem jól járónak pedig egyszerre megítélhetnők a sietését vagy késését abból, hogy a 12 órája mennyivel ment előbb mint a közép Nap dele vagy mennyivel maradt el tőle, mit az igazi Nappal, mint fölebb láttuk, nem érhetnénk el.

No már az a közép Nap ugyan nem jár az egen, de járásának elméleti kiszámításából hármát tanulhatunk ki:

1. Hogy mikor az igazi Nap épen delel, hol áll akkor — már képzeletben — a közép Nap?

2. Hogy mikor a közép Napnak épen delelni kell a számítás szerint, hol áll akkor — tőle keletre vagy nyugotra — az igazi Nap?

3. Mennyi a különbség a két Nap dele közt térben és időben akár-melyik napján az évnek?

A kik a csillagászathoz értenek, azok azt fogják mondani, hogy e három — különböző kiadásban — ugyan azon egyet teszi s én sem tagadom, csak a dolog könnyebb fölvételeért irtam meg három módon.

Egy jelenet idősb báró Wesselényi Miklós életéből. — (Lásd a szöveget 23-ik oldalon.)

magának tartotta fenn; de az ész- és képzelődési teremtetést az embernek is megengedte. Mi sok és gyönyörű teremtményei vannak, például, a költőknek, regényíróknak! Hisz a „Vas. ujság“ olvasói épen az egyik forrásnál vannak s érzik az izét. Ezen engedelemmel élnek a csillagászok is, és a rendetlen járásu Nap helyett egy szabályzott haladásu napot teremtenek észben, melly az igazi Nappal egy uton járjon ugyan, de ollyan különbség legyen köztök, millyen az első cikkembeli példában a fölvetett ember és gép között. Ezt a második — költött — Napot ők *közép Napnak* nevezik, és épen ugy kiszámítják járását az egen, mintha valósággal ott volna.

Hogy az ismétlést elkerüljem, megint a sokszor emlegetett emberre és gépre hivatkozván, egyszerűen azt mondom, hogy ez a költött *közép Nap* az igazival egy uton jár ugyan, de egyenletes gyorsasággal haladván, nem vele épen együtt, hanem kevés különbséggel *hol elebb, hol hátrább* jár és minden éven csupán kétszer találkozik vele össze, u. m. aprilisben és augusztusban s ezeknek is bizonyos napján.

Ha ez a nap járna az egen, akkor bizvást igazithatnók óráinkat az ő

Most hát az a kérdés, mikint alkalmazzuk e tudományt óráink igazi-tására? Ezt igen röviden elmondhatom.

A gépes órák — zseb-, fali-, asztali, toronyórák — az egész mivel-t világban ama közép Naphoz alkalmazzák. Akkor kell 12 órát mutatniok, mikor a közép Nap delel, s ennek egyik delelésétől a másikig épen 24 órának kell eltelti. Az időnek illyen rendezését: *közép időnek* nevezik a csillagászok. Eb-ből hát egyenesen következik, hogy mikor az igazi Nap delel, akkor az órá-nak soha sem szabad épen 12-öt mutatnia, hanem vagy többet vagy kevesebbet.

A különbség néha igen csekély — u. m. a fenn nevezett két hóban — de fölmehet 16 perczre is.

Mikor a két nap összetalálkozik, akkor igen is elenyészik minden kü-lönbség; de minthogy ez a találkozás egy bizonyos helysége nézve igen igen ritkán történik épen délben; tehát épen olly ritka az is, hogy egészen ele-nyészszék a különbség és hogy az igazi Nap delekor az órának is egy másod perczig menő szigorral épen 12 órát kelljen mutatnia.

Minden hát, a mire szükségünk van, abból áll, hogy legyen előttünk

egy lista, mely egy bizonyos évnek, — teszem legközelebb 1857-nek minden napjára szóljon és megmondja nekünk, mennyi időt kell egy jól járó órának mutatni, mikor az igazi Nap delel. — Világosabb lesz, ha egy ily listának Januárus első hetére (1857) illő töredékét ígatom ide:

Januárus 1. napj., mikor az igazi Nap delel, mut. az óra:	12 óra 3 p. 50 mp.
" 2. " " " " " " " " " "	12 " 4 p. 18 "
" 3. " " " " " " " " " "	12 " 4 p. 46 "
" 4. " " " " " " " " " "	12 " 5 p. 13 "
" 5. " " " " " " " " " "	12 " 5 p. 40 "
" 6. " " " " " " " " " "	12 " 6 p. 7 "
" 7. " " " " " " " " " "	12 " 6 p. 33 "

Ekkor hát az órának *többet* kell mutatnia. — Lássunk egy más példát, melyben *kevesebbet* mutat és egyszersmind nagyobb a különbség.

November 1. napj., mikor az igazi Nap del., mut. az óra:	11 óra 43 p. 42 mp.
" 2. " " " " " " " " " "	11 " 43 p. 43 "
" 3. " " " " " " " " " "	11 " 43 p. 44 "
" 4. " " " " " " " " " "	11 " 43 p. 46 "
" 5. " " " " " " " " " "	11 " 43 p. 49 "
" 6. " " " " " " " " " "	11 " 43 p. 53 "
" 7. " " " " " " " " " "	11 " 43 p. 58 "

Ha ily listánk van, hát még csak egy árnyékkórára s ennek hiányában, sőt még biztosabban egy délvonalra van szükségünk, mely mikor *delet* mutat, az illető datumra a listában adott órára s percze igazítjuk az óránkat, a mennyivel többet vagy kevesebbet mutatott annál, s mutatand másnap, harmadnap s a t. abból sietését vagy késését ítélhetjük meg bizvást.

Azt mondhatná ugyan valaki, hogy főleg a délvonal készítését, mint valami hozzáférhetlen bajos dolgot jellemeztem. Az igaz, de csak az igen nagy pontosságú délvonalakról szöveltem. Kisebbségű és csak perczeig kívánt szigorral készült délvonalat könnyű húzni, s erre lelhet utasítást nem egy népszerű könyvben az olvasó. Közelebből az „István bácsi“ 1857. naptárában is láttam egy módját a 170. lapon eléadva. Magam is közlendem másszor, mert most nincs hely reá.

A délvonalon kívül kellene még az érdekelt listája az ugynevezett *Nap-egyenletnek*. Ez külföldön minden valamire való naptárban megszokott lenni. Megtalálhatni továbbá a Littrow „Kalender für alle Stände“-jében, a bécsi délvonalra számítva. Magyar naptárban ellenben, bármily hasznos volna is, egyetlen egyben sincs meg. Azon naptárakban, melyeket magam számítottam ki, s a melyek minden kiadónak szolgálatára állanak — ámbár igen kevesen veszik hasznát — 1858-ra ezt a listát is kiszámítottam, a budapesti délvonalra, mely egész Magyarországra szolgálhat e tekintetben, s így a naptárakra előfizetők megkívánhatják e kelleket majd megszerzendő naptáraikban.

És még csak egyet. — Ha az embernek délvonala van húzva, a hold *deletését* is tökéletes biztonsággal használhatja órája igazítására. Erre persze, hogy más ahoz való lista szükséges. De ezt is kiszámítottam én s befoglalattam az 1858-ra szerkesztett naptári adataimban. Kinyomva 1857-re ugyan csak az én számításom után meglelhetni a „*Déliab*“ nevű naptárban.

Reményelem, hogy az 1858-ra adandó naptárak szerkesztői figyelemmel leendnek az itt mondottakra, én pedig a kegyes olvasóba ajánlván értekezésemet, jó sikert kívánok nekik s hasznos eredményét a jól osztott időnek.

Brassai.

T Á R H Á Z.

Petőfi Sándor születéshelye s gyermekkor.

Ne csodálkozzék senki azon, hogy e tárgyat újra szőnyegre hozzuk. Nemzetünk egyik legnagyobb költője megérdemli, hogy ha már halála helyét nem tudja is senki, legalább születése helyére rá tudjon mutatni minden magyar. Azt hittük már, hogy ez utóbbira nézve azon adatok után, melyeket e tárgyban a V. U. f. évi I-ső számában közöltünk, nem lesz többé bővebb felvilágosításra szükség. De a Pesti Napló egyik közelebbi számában tisztelt barátunk, *Gyulai Pál*, azon nemes buzgalommal, melylyel irodalmunk ügyei iránt viseltetik, bírálat alá veszi lapunk említett közlését. Gyulai nem kétkedhetik ugyan a kis-körösi evang. lelkész, Sárkány János ur által közölt anyakönyvi adatok hitelességén, de azokból csupán annyit olvas ki, hogy 1823. jan. 1-én Petőfit csakugyan a kis-körösi egyházban *keresztelték*, miből szerinte még nem következik, hogy ott s akkor *született* volna is. Sőt, részint elhunyt költőnk műveinek némely helyeiből, részint több barátja állításaiból azt akarja következtetni, hogy Petőfi csakugyan a Kunságban, még pedig *Félegyházán* született, mely kath. községből ott lakó szülői a kis-körösi evang. egyházba voltak kénytelenek átvinni keresztelésre a gyermeket. Gyulai reménylette, hogy e gyanításait alaposnak fogja nem sokára bebizonyíthatni.

Megvalljuk hogy bár mennyire méltányoltuk is t. barátunk igazságkereső buzgalmát s bár átláttuk, hogy azon következtetéseknek, melyet ő az említett anyakönyvi adatokból vont, első pillanatra lehet némi alapja; mind azáltal előre is, kevés sikert vártunk e tárgyban teendő lépéseiről, ha egyéb védokai nincsenek, mint melyeket cikkünkben közölt. Mert p. o. hogy Petőfi egy *Félegyházán* írt költeményben ezt mondja: „Itt születtem; itt ezen a tájon,“ e költői szabadsággal írt sorból épen úgy lehet kiolvasni *Félegyházát*, mint *Kis-Köröst*, mely valóban ott azon a tájon fekszik. Az pedig, hogy elhunyt költőnk egy és más barátja most, annyi idő lefolyása után, homályosan mire emlékezik, úgy hisszük még kevesebbet fog nyomni a latban. Nem is feszegetjük tovább e tárgyat, mert nincs rá többé szükség.

Most ismét egy lépéssel tovább vagyunk s újabb bizonyítékokkal szolgálhatunk mindazoknak, kiket a lapunkban közölt adatok netalán még ki nem elégítének. E napokban vettük Szabadszállásról a következő hiteles tudósítást:

„Petőfi Sándor még mindig töredékes életrajzaiban több helyen olvastam, hogy ő a Kis-Kunságban, Szabadszálláson, született. Főlhánytam érette a született anyakönyvét, de Sándorunk születésére sehol sem akadtam. Tudakozódtam utána, s végre szülei s az ő gyermekkorára vonatkozó némely adatokat, jegyzőkönyv és elbeszélések után összeállítva, épen a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez akartam beküldeni, a mikor a folyó évi első szám — a mit már én tudtam és közleni szándékoztam — Petőfi Sándor születése helyét és idejét az érdekelt közönség tudomására juttatja. És így tudja a közönség, a mit bizonyosan tudni ohajtott; mind a mellett azt hiszem, nem lesz fölösleges szüleiéről is szólni, annyiaval inkább, mert ha szüleiéről szölok, ugyan akkor az ő gyermekkoráról is szöloanom kell, mivel gyermekkorában az ő sorsa, szüleiétől elváhatlan volt.

Petőfi atya mészáros volt, s róla ez áll a szabadszállási hely. hitv. egyház Házassodtak Anyakönyvében: „1818., július hó 16., Petrovics István, Aszódról való, de most Szabadszálláson lakó szék-árendásnak, ki Aszódon lakó Hrúsz János, h. l. Máriát jegyezte el, a 3-szori hirdetésről biznyságlevelet adtam.“ 1821., novemberben, a mikor a bérlés ideje változik, Petőfi szülei Kis-Köröstre költöztek, s egy bérlési szak alatt 1824. novemberig ott laktak. Ott született Sándor. 1824—30-ig a félegyházai szék birtok, a mikor Szabadszállásra visszakerültek, s 1839-ig innen nem is távoztak el. —

Kis-Köröst illeti a Petőfi ott születéséből áradó dicsőség; de mi is szeretjük őt magunkénak vallani: mert köztünk növekedett, mert itt — Szabadszálláson — járta alsóbb iskoláit, mert szüleinek birtoka itt feküdt. — Melly években iskolázott itt, jegyzőkönyvileg kimutatni nem tudom, mert az azon évekről vezetett jegyzőkönyv levelei sárkánynyá magasultak; de élnek tanulóтары, kik nagyon tisztán emlékeznek a jó módban növelt lion gatyás, halvány és vékony, de eleven fiúra, ki élénk kedvvel összenyargalásztá velök az iskola tágas udvarát nemcsak, hanem apjának szilaj lovait is megnyargalta. — Tanítója volt a többek közt Ujlaky István, jelenleg gerjeni lelkész ur. — Megtörtént ugyan 7—8 éves korában, hogy atyjának jó emberei, Viczián János Kis-Köröstre, Hábel nevű Kecskemétre magukkal elvitték a virgoncz fiút, de az azoknál lakás nem igen tartott tovább, mint szokott tartani az ily gyermeklátogatás, s ismét haza jött szüleihez. — Elemi iskolái végezte után is, midőn Szent-Lőrinczen, Gyöngön, Pesten, Aszódon járta a felsőbb osztályokat, — Szabadszállás volt az édes haza, hol a visszatérőre a szülei karok ölése várakozott; itt voltak az ismerős fiúk, a kikkel együtt játszott a el iskolai szünnapokat. Ily szünnapozása alatt történt egyszer vele, hogy midőn Gyöngről haza hozott könyveit, egy barátjának megmutatandó, az ugynevezett nagy szobából a lakószobába hozná által, a könyvek alá rejtett két darab százast, a könyvekkel együtt felmarkolva, a konyhában elvesztette; a melyet a szolgáló észrevehén, szépen eldugott. Sándort a keserű pohár kiütésétől mégis fölmentette a szolgáló, ki nem állhatva a sok zaklatást, a szobába visszalopta Sándor veszedelmét. — Itt volt Sándorunk szüleinek fekvő birtoka is, ház, föld, szőlő, a melyek nagyobb részét Kis-Köröstre költöztök előtt szerezték s birták 1838-ig. Ez év válságos volt rájuk nézve, az árvíz rómá tette házukat; bérlésük rosul ütött ki, megbuktak s el kellett adni mindenöket. A következő évben örök időkre elhagyták a Kunságot. — Nem azért irtam e soraimat, mintha Kis-Köröstől Petőfit akarnám visszapörlni: bár a főnnebbi értelemben őt csakugyan magunkénak valljuk; hanem irtam azért, hogy a Petőfi életrajzát egész terjedelemben meg írni akarónak, gyermekkorára vonatkozó, némi csekély adatot tolla alá szolgáltatassak. — *Vörösmarty László*.

Köszönetet mondunk Vörösmarty László urnak e közérdekű közleményeért s ohajtjuk hogy példája követőkre találjon. Munkálódjék mindenki az adatok összegyűjtésén, melyekből nemzeti emlékeinket felállíthatjuk. Akadni fog majd rendező kéz, mely e formátlan anyagot idővel művészi egészszé fogja teremteni. E tér az, hol igen sokat várunk tisztelt barátunktól. Gyulai Páltól is.

P. A.

Kakas Márton a színházban.

XXXIII. Levél. Pix és Fott, vagy akarom mondani Pox és Pitt, vigjáték Egressy jutalmára.

Azt mondja a nóta: „soha sem vétettem Székes-Fehérvárnak; mégis beállottam lovas katonának,“ mink sem vétettünk soha az indiai billnek, mégis háromfartály tizenegyig néztünk egy darabot; melyben bizonyos indiai Bill nevű ur vagy asszonyság játszik igen nagy szerepet, de soha sem jön a színpadra, hogy láthatnók hát mi is: hogy kicsoda ő és micsoda. Egyéb-iránt jól tette, hogy nem jött elő, mert ő nagyon unalmas frater, sokkal mulatságosabbak azok az urak, a kik vele vesződnek; egy jókedvű esapodár miniszter, Fox, egy angol nábob, a ki elébb Indiákon keresett milliókat, azután hazament a leányát megkeresni, azt perse mingyárt meg is találta; azután oda akarta adni Pittnek, Foxnak, de biz azt se Fix, se Pox, se Pitt, se Pitt sem semmiféle fatalis variatioja e nyelveket kétségbejítő két névnek el nem vette sem az indiai billért, sem az apa millióért, sem az ő két saját szép

szeméért, a mi ugyan nagy bolondság volt tőlük; az a derék lyánka már-már férj nélkül maradna, ha Fox — igen: nem Pox, és nem Pix, mint fentebb mondtam, hanem Fox, — valamit nem pletykálna a királyra, a mit a király véletlenül meghall egy boglya széna mellett s azért Fox urat elcsapja a szolgálatból, helyette pedig miniszterül választja Pittet; — igen: Pitt, és nem Pott, és nem Fix; — tehát Pittet; a lyánkát pedig, a ki csakugyan nem maradhat pártában férjhez adja valami Briárhoz: nem tudom nem atyafia-e annak az óriás Briárnak a kinek Jupiter idejében száz keze volt? Ez szegény jól járt volna vele, mert csillagzatára nézve irnok levén, egyszerre száz levelet lemásolhatott volna ipaura számára. A darab mind végig mulatságosan van tartva s az élces párbeszédek elfeledtetik velünk az indiai billt; a kiról a publicum kilencz tízedrésze azt sem tudja, hogy „teherlő-e, vagy faköponyeg?“ hanem egy kicsinyt még is hosszú dolog. Lehetne meg rövidíteni. Például mindjárt ki lehetne belőle hagyni Pittet és Foxot: — értem nem a két minisztert, hanem a két papagályt odahátul a kalitkában. *Kakas Márton.*

Irodalom és művészet.

x* Megjelent a „Nővilág“ hetilap a magyar hölgyek számára. Szerkeszti *Vajda János*, kiadja *Heckenast Gusztáv*. Az első számot szerkesztő egy értekezéssel „a szépről a szépekhez“ mutatja be, melyben sok virágos nyilatkozat után elmondja, hogy: „Hazánkban is vannak még olyan tájak, egyes házak épen számtalanok, hol az emberek ész és szívvilágát oly vastag jégkéreg borítja, miszerint azt eddig, még a szellemi művelődés semmi közönyének nyújas meleg szava föl nem olvastotta. — Nem hiszi ugyan képesnek magát arra, hogy a megátkozottság eme szűz Komárom várát egyenes rohammal bevehette; de oldalasti hadmozdulattal idő múlva jó rést lehetne törni e chinai falakon, s hiszi, miszerint mivel szépeink felkarolják a szépnépek ügyét saját nemük érdekében, s bájaik ellenállhatlan hatalmát arra használandják, hogy ott is, hol örvös oroszok téptek szét addig minden jóakaró program-jövevényt; lassankint, élőszavak magyarázata folytán megkedveltetik a szépnépek ígért terjesztő közlönyöket s kiviendik azt, hogy ne csak a golyafeleske látogassa évenként a háztetőket, hirdetvén a természet-szavát, hanem a szépművészet hírnökei is bejussanak legalább hetenkint a házba és a házban hirdethessék a művelődés, a szelid erkölcsök, az emberiség általános haladásának nem mulékony tudasát“ stb.

Ezen velős tartalmu beköszöntő után a többi rovatok is, mind úgy vannak betöltve, hogy azokat az olvasó egyszersmind mutatványul is tekinthetvén, csak jót remélhet az új lap többi számainál oly sok szépet, jót akaró szerkesztő keze között. Az első számban ismertebb íróink közül: *Petőfi S., P. Szathmáry Károly, Jósika Julia és Kempelen Riza* neveikkel találkozunk. Hogy ez életrevaló új lapban legjobb íróink neveivel fog találkozni az olvasó közönség az kétséget nem szenved, s érdekesnek tartjuk figyelmeztetni a novella kedvelőket, hogy *Jókai* a Nővilágban egy új *decameront* fog megindítani, vagy is olyan 100 beszélt írni, melyek mindegyike ugyanazon számban be lesz végezve.

x* A „Napkelet“ budapesti képes ujság első száma is megjelent, melynek *Vahot Imre* a felelős szerkesztője és kiadó tulajdonosa. Az első számot mind külső csínja, mind beltartalma által nagyon ajánlatossá tette a practicus kiadó-szerkesztő. Van benne három fametszvény, mellékelve hozzá két könyomatú kép, melyek egyike *Bulyovszkynét* ábrázolja, mint *Mária királynét*, a másik pedig épen jókor jött magyar tánczvigalmi divatkép, közli *Tóth Gáspár és fia Lajos*. Mind a két kép Barabás rajza és Rohn A. nyomata. A tartalom: *Vahot Imre, Petőfi, Remellay Gusztáv, Balogh István (aggszínész), Arany János, Boross M., Sárossy Gyula, Kövály László* ismert írói neveikkel találkozunk, s a mennyiben az első szám után ítélnünk, nem annyira a néplapok, mint a szépirodalmi és divatlapok versenytársául feltűnt a *Vahot I. napja*.

Mi újság?

x* A Pol. Ujdonságok mult szerdai számában ifj. gr. *Nádasdy Ferencz* hazafias nagylelkű alapítványát érintvén reánk utal, mint ezen szép tett bővebb közlöjére, s mi kedves tisztünknek tartjuk a főnemesi ifjú lelkes eljárásának méltányos hirdetésére a magy. tudós társasághoz intézett saját sorait közölni, melyek szóról szóra így hangzanak:

„Tekintetes Academia! Forrón szeretett testvérem *Tamás*, boldogult nagybátyánk gróf *Nádasdy Ferencz* kalocsai érsektől öt ezer pengő forintot öröklött. Elte 13-dik évébe lépett akkor. Ezen időtől fogva elhunytá fájdalom pillanataig, sohasem fordította ezen pénznek csak fillérét is más célra, mint a magyar irodalom fölségelésére és a hazabani jótettek. Kedves szülőim azt rendelkezésemre bízták. Ezen pénz szent én előttem, testvérem a hazának szentelte, maradjon hát ezentul is tulajdona. Ennélfogva én annak kamatait egy a magyar Academia által kiadandó jutalomra óhajtom fordítani, mely egy a magyar történetből vett tárgyat költői beszély alakjában tárgyalva, nemcsak versenytársai között legjobbnak, hanem magában is jelesnek, és költői irodalmunkat gazdagítónak fog találni. Illyennek nemlétében a jutalom ne adassék ki, hanem az akademiának nézete szerint, vagy kettő hirdettessék ki a következő évben, vagy a mult évbeliekkel összekapcsolva, nagyobb kiterjedésű de ugyanazon forrásból merített és ugyanazon nemű költői műre tüessék ki.“

„Kérem ennél fogva a Tekintetes Akademiát, hogy ezen ajánlatomat elfogadva, a feladatok szerkesztésében és kihirdetésében eljárni, s a jutalmazást nagy gyűléssé, illyennek pedig valamely évben elmaradásával, kis gyűléssé eszközölni, és *Nádasdy Tamás* díjának elnevezni méltóztassék.“

„Mindenki maga gyűjti emlékszobra köveit, — az ő emléke élni fog,

nem érczen és márványon, de honfitársai szívében. Én ezen jó testvéremnek, ki engem oly gyöngéden szeretett, kinek szíve oly melegen dobogott a hazáért, s kinek legnagyobb gyönyöre abban állott, ha jót tehetett és örömet terjeszthetett maga körül, — szebb emléket nem emelhetek.“

„Áldás emlékére. Mély tisztelettel a Tekintetes Akademiának Pesten, 1857-ki január 11-kén, alázatos szolgálja gróf *Nádasdy Ferencz*.“

Hazánk egybegyűlt tudós férfiai mély megindulással hallgatták a testvérvészett nemeskeblű ifjú lelkes sorait, s báró *Eötvös József* mint elnök vállalta magára a nemes ifjúnak élőszavakkal személyesen kinyilatkoztatni az Academia köszönetét, az 50 aranyból álló jutalmat pedig legközelebbi ülésében ki fogja tűzni. Mi pedig részünkről a milly fájdalommal vettük a nagy reményekkel kecsegtető ifjú *Nádasdy Tamás* hirtelen halálának híré: színtoll mértékben felvidul lelkünk nemcsak a hazafias érzelmű lelkes ifjú fölött, hanem az oknál fogva is, hogy a Gondviselés a megszorodott grófi család számára illy reménydús vigasztalót rendelt.

x* A farsangi nyilvános mulatságok előcsatárja rendszeren a *nőegyleti bál* szokott lenni, melyet mint tudva van, a pesti szegények javára, a szívbeli jószágban gazdag pesti urhölgyek jótékony testülete szokott rendezni, és sorsjátékkal összekapcsolni. Az ideai a nemzeti színházban tartaték meg mult vasárnap álarczosan, s oly népes volt, hogy a szó betűszerinti értelmében alig lehetett a tánczteremmel alakított földszinten mozogni. Éjfélutánig szó sem lehetett tánczról. Az összesereglett bál közönséget öröme deríté ő cs. kir. Fenségeik *Albrecht Főherczeg* s magyarországi Főkormányzó urnak és *Hildergarde Főherczegasszony*nak kegyes megjelenésök, kik jó ideig az udvari páholyból szemlélvén a hullámzó mulatókat, a Főherczeg ő Fensége ez idő közben a terembe lejönni, s körülstálni méltóztatott.

x* Mig mi több ezer emberrel báloztunk, az alatt éjfélutánban olyan borzasztó dolog történt az aldunason, melynek elgondolására is megakad a szív lüktetése. — Egy vidékről néhány hó előtt ide származott s a tanult felekezethez tartozó egyen ifjú feleségével és 10—12 éves leánykájával erős vörös zsínórral összekötözködve ugrott be a Dunába! — Mindnyájan ünnepies csinnal voltak felöltözve, s hihető, hogy az asszonyi öltönyök tartóztaták fen a rögtön elbukástól. — Sokat beszélnek vasárnap óta e szerencsétlen családról, s annyi bizonyos, hogy a nő segélyhívására rohantak oda pesti halászok, kiknek sikerült is a nőt életben, a férfit félholtan kifogni; de az ártatlan gyermek áldozata lön az iszonyu határozatnak, s talán azért vevé őt magához a mindenható, hogy ne legyen belőle olyan árva, kinek atyja, alighogy kimenekült az öngyilkolás örvényéből, kiadta kétségbeesett lelkét, anyja pedig hallomás szerint öröklően került a polgári kórházba.

x* *Nagoss Farkas Ferencz* fehérmegyei prépost kanonok ur egy leány-növelde megalapítására *Fehérvárott* 32,000 pft. tőkét és egy csinos házat adományozott. Illyen adakozások legszebb emlékoszlopul szolgálnak a jötevé nevének megörökítésére.

x* A *Hölgyfutár Tomori A.* ur nemes, emberbaráti tetteit kegyeletés elismeréssel sorolja elő folyó évi 7-ik számában, melyeket mi örömmel viszhangoztatunk. — *Tomori A.* ur, ki még ez előtt pár évvel szerény körösi tanár volt, véletlen örökösödés útján hirtelen dúsgazdaggá lett, s a helyett, hogy a rögtön gazdagodott örökösök módjára az egész világot mulató kertnek, magát pedig csupán kéjvadásznak tekintené, nem tántorodott le az okos emberek ösvényéről, hanem vagyonához s műveltségéhez illő józan háztartása s életmódja mellett évről évre látjuk őt a közélet terén nem zsebre dugott tétlen, hanem zsebbe nyúló jótékony kezekkel. Kiváltképen a magyar irodalom és művészet előmozdításában, emelésében látszik legtöbb lelki-örömet lelteni, mely téren hozott áldozatai közül főlemlítjük legelső fölléptét, a midőn egy magyar történeti drámára 100 arany jutalmat tűzött ki, ugy szintén egy költői beszélyre 20 darabot, a melylyel díjazott koszorús munkát e lap hasábjairól ismerik olvasóink. — *Vörösmarty* iránt élte végeveiben s napjaiban igen előzékenyül viselte magát, s holta után ő eszközölte az ismert s hazaszerterjedező *Vörösmarty* — mellszobrok létrejöttét *Zulich* szobrász hazánkfia által. A *Hölgyfutárt* s olvasóit pedig olyan műmelléklettel lepte meg, a minőt még divatlap eddigelé nem adott, s nem is képes adni illyen hazafias áldozatkészség nélkül; értjük azt a gyönyörű kiállítású, s *Than* hazánkfia által Párisban rajzolt „*Mohácsot*“, melyet most küldött szét az említett lap előfizetőinek. Legközelebb pedig arról értesülünk, hogy *Kriegel* lángeszű hazánkfiát szándékozik felkarolni *Tomori* ur, s már is részesíté némi előleges segélyben.

** *Holdmező-Vásárhelyen* vannak olyan tiszteletre méltó hazafiak, a kik maguk sürgetik, hogy küldjenek már nekik előfizetési ivatek, s a kik keresik, hogy hol a gyűjtő, a ki előfizetést elfogad valamely hírlapokban hirdett munkára? ez aztán minden phrasisnál többet ér. Egy ottani buzgó férfitől kapott levélből értettük meg, hogy szégyennek tartják városukon, hogy némelly műből, mint például a Magyar- és Erdélyhon képekben, — egy ívvel sem keresték meg őket. Hanem más részről meg arra kéri a kiadókat, hogy ha felszólíttatnak, legalább a leveleket ők is bérmentesítsék.

** A kitünő művész testvérpár *Szekely Imre és István* e héten Egerben hangversenyt adott, mely mind rájuk, mind a közönségre nézve fényesen jutott ki.

— *Vadászati hírek.* Ungból írják, hogy *Szobráncz* és a vinnai járás erdeiben most legalább is 40 vaddisznó s 3 medve kóborog. A *Sztáray* grófok mult hetekben 6 vaddisznót és sok őzet lőttek, a rókát s nyulat számba sem lehet venni. Ugyan ők tavál 2 medvét is lőttek, melyek közül az egyik, mint levelezőnk állítja, akkora volt, mint egy — tevel Annyi bizonyos, hogy 14 ember lőtt ráta, midőn tudnillik már halva volt. A medve bőre, fehér-vörös posztóval körül szegélyezve, eddig gr. Sz—y V—r ur szobáját díszíti; kifőtt koponyája pedig gr. Sz—y F—d ur pitvarában függ a falon; redves fogai-

ból ítélve, igen vén lehetett már s alkalmasint nagy Lengyelországból tévedt hozzánk.

Jótékonyág. Ő cs. kir. fönsege *Albrecht főkeresz Magyarországi fő kormányzója* a süketnéma nevelés iránt több ízben tanusított magasztos részvétét újonnan az által méltóztatott tanusítani: miszerint a cs. kir. váczi süketnémaintézet alaptőkéjének gyarapítására újévi ajándokul ismét 100 pftot kegyeskedett adományozni; mely magas pártfogásért az illető intézeti igazgatóság forró köszönetét nyilvánítja.

Továbbá a legközelebb lefolyt 1856-ik évben a váczi süketnémaintézet alaptőkéjének fűszegelésére az illető igazgatóság utján következő hagyatékok és adományok folytak be u. m.: a) Haill Ferencz adai plébános 20 ft, b) Laczkovits Vintze hévízi plébános 4 ft, c) ngs. Farkas József pécsi kanonok, 1—100 ftról szőlő földterhermentesítési kötelezvényt, d) G. C. 40 ft, e) Angyal József 2 ft, f) Korbácsics Ferencz 5 ft, g) Kovács György 5 ft, h) Mödli János 4 ft, i) Tischler József 10 ft, j) Feldhofer Antal 2 ft, k) Valasits Antal vásárhelyi plébános 2 ft, l) Zsufa József vaskuti plébános 10 ft, m) Gruber Endre német újfalusi plébános 10 ft, n) Egy névtelen 48 kr, o) Schneider János ipolybolki pléb. 4 ft, p) Bregovits István értényi pléb. 10 ft, q) Lovasi Endre fertő szt. miklosi lelkész 5 ft, r) Benezur Márton soproni polgár 10 ft, s) Siegvart Ignác tamási pléb. 80 ft, t) Szellner János pesti polgár 10 ft, u) Madinszky Mihál tepliczi pléb. 2 ft, v) Merány János zrakóczi pléb. 4 ft, x) Váltó János adai pléb. 40 ft, y) Szarvas Ferencz váczi kanonok 10 ft, z) Katona Mária özvegy 2 ft, aa) Spolity József újkései pléb. 2 ft, bb) Petruska József és Patacs István szépei lelkészek 12 ft, cc) Kövári János tari pléb. 5 ft, dd) Milde Anna született skultély 100 ft, ee) Altman József új kécskei pléb. 2 ft, ff) Meixner Ferdinand pesti polgár 24 darab képkeret; Összesen 412 ft. 48 kr. pp: Egy 100 ftról szőlő földterhermentesítési kötelezvény, és 24 darab képkeret. — Végre ngs. egri főkapitány 1808-dik évben tett alapítványának kiegészítésére 365 pftot adományozni kegyeskedett.

Vidéki hírek.

Barót (Székelyföld, Erdővidék), december 13-án 1856. Háromszék nyugoti részével határos Erdővidék, mely az utóbbi felosztás szerint 22 falut s mintegy 23 ezer embert számlál, nevét méltán viseli, mert a vidéket őserdők övedzik, s a falvak a fától benőtt hegyek lábainál sötétlenek. — Az Olt-folyam hosszában kigyózza át a vidéket, s néhány helységnek szép kilátást enged virányos partjain. — Főbb helysége Barót, mely a közelebbi időkben erős léptekkel halad a mivelődés felé; tudomány, ipar s építészett mind virágzásnak indult, s nem sokára csinos mezőváros fog az egykori sárfészekből kiemelkedni. Hisz ma már, hol ez előtt néhány évvel füstös szalmakunyhók gőzölögtek, izletes emeletes házak magaslanak, mit leginkább a fáradhatatlan járás-elnök működésének lehet köszönni. Ugyanily fejlődést lehet látni az egész Erdővidéken. — Ezuttal csak ennyit annak jeleül, hogy mi is élünk.

B. L.

Porcsalma, december 15. 1856. (Szárasság jó hatása. Jótékonyág. Öröndetes hírek.) Pár évtized óta borútlanabb évet nem élt át e helység. A mult évi vízőzónre következtül száraz időjárás, bámulatos változást szült lápos határunkon. Nemcsak a vízmadarak itt tanyázó tábora, de azoknak éltető elemük a víz is annyira eltűnt, hogy ott, hol emberek emléke óta száraz láb-alig jártak — határunknak az csesdi lapon létező egész területén, összes tavainkban sőt a Kraszna itt elvonuló egyik csatornájában sem volt semmi víz. *) És míg e szárazság téres réteinknek másszor dús kasszáloin szüktermést okozott, e hiányt az egykori tavak-most kasszálokon gyűjtött sűrű boglyák pótolták. Ősz s tavasz mezeink kielégítő termést hoztak; nevezetesen dohányültetvényink a szárazság dacára szépen díszlettek. Az a ritka sors, mely szerint mélyebb kútainkban is alig volt víz, azzal a ritka szerencsével párosult, hogy köztünk semmi járvány, még a honos pos- és váltóláz sem mutatkozott. Barmaink szintén épen maradtak; környékünk örökös átká, az aprómarha-vész is ez évben enyhébb volt. Még eddig elemi csapásoktól, tűz-s egyéb vész-től is menten maradtunk, Igy áldotta meg e helységet, e nehéz éven át, örökké áldandó Istenünk. — Embertársaink által pedig következő jókban részesített. Vagyon-biztosságunk, tűzoltó-gép- s készletek szerzése által nevedett. Értelmesebb társaink — másditó feleinknek, a r. kath. t. Szaplanczay A. urnak s g. kath. Rácz J-nak is segélyével — főtornyunkba negyedes verő órát készítették. Templomunk — hasonló adakozásból — ez évben is épült. 700 pft. iskolai alapítvánnyal terhelt egyházunk szükségét, egy nemes keblű földink, t. *Kanyó Mihály* m. óvári ny. tanár ur 100 pg. forinttal kegyesen pótolta. E tisztelt férfit, kit távolban folytatott közhasznú pályája tőlünk testileg örökre elszakított, de szellemileg elszakítani soha nem bírt, ki itteni rokonit folyvást segélyezi, azok közt jelenben is egy özvegyet két árvával táplál, ki egykor e sorok általa soha nem látott irójának is, mint szülőföldre lelkészének tűzvész hozta kárát bőkezűleg enyhítette, megenged remélem, szerénysége fátyolának e föllebentéseért, a gondolat alatt, hogy a hallott példák másokat is buzdítanak. Hasonlót kérek és várok *Porcsalma helység összes fő-és közbirtokosaitól*, kiknek azt a nemes tettöket szintén nem lehet ellhallgatnom, hogy midőn urbéri ügyben köztünk munkált járásfőnkünk tek. Bornemisza Antal urtól lelkesen felszólítottak az egyház és iskola embereinek a m. kormány által ajánlott mezőbeli illetőséggel leendő ellátására, tek. P—Károly ur indítványa után, noha a határban egy talpalatnyi közföld alig van, — mind a helv. hitv. mind a g. kath. egyházak lelkészeinek s tanítóinak jelenlegi földbirtokát, a *lelkészeket illetőleg fejenként egy egész, a tanítókat illetőleg fél telek után első határbeli illetőségre fölemelni, a két iskolának pedig két hold földet faiskolául megajánlani, saját birtokaikból,*

*) S még sem lehetne-e kiszáraztani e lápot? Nem vágyna-e erre, ki látta a kiszáradt lápföldek gőzseni természetét? Hát az egészségügy, a környék pusztító pos-váltó- és más lázak, fekélyek megszüntetése, nem igénylik-e, hogy vezessék ki e lapályból a beleömlő és kifelé alig szivárgó Kraszna-t!!

kegyeskedtek. Vegyék mindnyájan érette, a vallás, erkölcsiség és fölvilágosodás érdekében az illetők őszinte köszönetét; az Ur, ki az illy áldozatokban gyönyörködik, adja megérdemelt jutalmukat. Ennyi jót írhatunk ez évben e csekély helységből! de hát roszat? ne kérdezzetek! inkább imádkozunk. — *Kiss A.*

Mező-Szent-György. (Községi könyvtár alapítása.) T. szerkesztő ur! Helységünkről már egy párszor szomorú és leverő tudósítások közöltettek a lapokban. Tagadhatatlan is, hogy bizony vannak közöttünk olyan jóféle madarak, kiknek nem ártana szárnyukat szegni, s őket örökös kalitkában tartani; kik az „enyém tiéd“ közti eszme-különbséget szeretik összetévesztetni, s a más véres verejtékével keresett vagyon titkos bűnös epedéssel keblükhöz szorítani, s az orgazdák bűnlakta házaiba rejteni! Amde a roszak mellett vannak jók is, még pedig hála Istennek! sokkal többen mint amazok; hála Istennek! több a búza mint a konkoly, több a hasznos fű, mint a hitvány gyom; több az egészséges tag, mint a lemetszendő holttetem tártaságunk testén. — Ezen érdemes és jó tagjai helységünknek pedig azok, kik a szépet és hasznost fölkarolva, a helység és egyház jóllétét előmozdítani teljes buzgalommal segítik. Így lett testté legközelebb köztünk a *községi könyvtár* eszméje is, még pedig csudálatos gyorsasággal. Pár nap alatt iskolatanítónk fáradozása következtében, ki házról házra járta a jobb gondolkodásuakat, negyven aláíró lett, 30 p. krajezárával, — s hogy mindjárt legyen mit olvasni, néhány könyvet tettünk be, én és a tanító, a könyvtárba. De példánkat csakhamar követték a helybeli t. urak és asszonyok, úgy hogy új év első napja óta, már mintegy 110 darab könyvvel bir kisded könyvtárunk, melyek közt vannak, igen jó és hasznos könyvek is. Így tehát könyvtárunkat jan. 4-én megnyitottuk; a tagok folyvást hordják ajándékozott könyveket. Mi pedig azon lesünk, hogy minél hamarabb új és jó könyvekkel szaporítsuk a könyvtárt. De szeretnők, ha önök közölnek e lapokban azon jó és népek való könyveket, melyek a községi könyvtárakra nézve legszükségesebbek. Addig is, majd mi magunk is szét nézünk a könyvek lajstromaiban. *) Levelem már beakartam zárt, de lehetetlen elhallgatnom azon nagylelkű ajándékot, melylyel könyvtárunk ismét meglepetett. T. Fodor László helybeli birtokos ur, 46 pforintot ajándékozott kötelezvényekben e szép célra! Fogadja, érte szíves köszönetünket a jó szívű adakozó! Így most már reméljük, hogy néhány év alatt jeles könyvtárral birand helységünk, ha a visszavonás vagy rosz akarat azt meg nem döntendi. De Isten velünk s akkor ki lehet ellenünk! Ugy-e lehet Mező-szentgyörgyről is jót írni?!

Kálmán K.

Adomák.

— 1847-ben U—kon bizonyos lakodalmi alkalommal egy hirtelen barna cigány-nő is megjelent az udvaron.

A kapu melletti szemétdombon, félre a bámuló néptől tyúksereg kapargált.

A szurkos kezű nézdelő felemelt hirtelenében egy vigyázatlan fekete tyúkot, s szakadozott gubája alá rejté azt, azután oda állt bámolni a többi szájtátók közé.

A mint ott állt, a jámbor állat kidugta verestaréjos fejét a ritkás guba egy plágáján.

A házi asszony észrevette a tyúkfajt; de észrevette a vén satra is, hogy sejtenek valamit a dologról; — s midőn a házi asszony már fel is emelé öklét a vendégi szeretet bebizonyítására, — megszólalt:

„Lásza gazdaasszony ez a fekete holló, amott, a kapu sarkánál fel akará falni azokat az ártatlan tyúkokat, én megfogtam, ide hoztam, hogy tessik megbüntetni.“

— 1842. Egy román eladván két ökrét, 100 p. frtos bankjegyet is kapott. Tarisznyáját — melybe a pénzt kajdult fővel betette, mézes bábbal is megtömte; de utközben megéhezvén a bábokat rendre majszolgatta, s készített magának drága vacsorát, mert megette a mézre ragadott száz p. frtos bankjegyet-két ökröt.

Szerkesztői mondanivalók.

943. **Böleskére.** A küldött értekezés nagyon abstract és kissé száraz.

944. **Margita.** Nem közölhető.

945. **Öskori sötét képek.** Nem adhatók.

946. **Sz. P. N.-Enyeden.** A fametszetek — minőségük szerint — többé kerülnek, mint a kőrajzok; azonban sok példányban nyomva, ismét ezek aránytalanul több költséget okoznak; mivel egy kőlapról 1500-nál több tiszta lenyomatot nem lehet remélni, egy fametszet pedig kiállja 100 ezer példányig is, s könnyen szaporítható galvani uton; szöveg közé nyomva pedig épen csak fametszetek használhatók, sem kő- sem ércslapot nem lehetvén a betűsajtóba illeszteni. A per alatti kérdésre nézve leginkább tájékozható lehet ez adat: oly fametszet, mint lapjaink mult számában volt a kassai templom, épen 100 pftba kerül, maga a mű: olyan kőrajzok pedig, mint a minő arcképek lapok mellett szoktak megjelenni, 25—50 forintba jönnek. Nagy mulapok aránylag mind kettőben drágábbak. A fametszetet az drágítja, hogy ott a rajzért külön kell fizetni, külön ismét annak, ki a rajzot a fára áteszi és külön végre a fametszőnek, a kinek az a mestersége, hogy egy erős nagyító üvegen keresztül nézve a rajzot, éles vésű hegygyel mind azokat a helyeket véssze ki a rajzból, a mik fehéren maradtak, tehát magát a rajzot kell neki benne hagyni, még a legvékonyabb hajszálvonásnál is a mellette levőt kell kivágni és a vonalt ott hagyni: ellenkezőleg áll a rézmetszéssel, a hol épen azt kell kimetszeni, a minnek meg kell látszani a lapon.

947. **Az ag.** Nem adható. Egyébiránt két g-vél szokás azt írni.

*) Ugy tudjuk, hogy egy illy lajstrom készülöben van s nem sokára közzé is fog tétetni. A „Vasárnapi Újság“ „Irodalom“ rovata ezentúl is figyelemmel kísérend minden e nemű újabb jelenséget.

Szerk.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**